

سهام پنجگانه

زینت سادات جعفری

بررسی سهم پنج نفر از سران رژیم پهلوی در فاجعه ۱۷ شهریور

جبار

۸

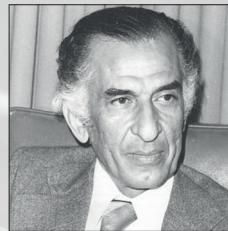
ش ۱۳۱

اشاره:

همیشه پشت پرده اتفاقات بزرگ تاریخ، لشگری از آدم‌های خرد و کلان بوده‌اند که به نحوی در شکل‌گیری آن اتفاق بزرگ، نقش داشتند. در «جمعه سیاه» یا همان «هفده شهریور» افراد کشوری و لشگری بسیاری در رقم خوردن فاجعه هفدهم شهریور سهیم بودند. افرادی که برای تصاحب صندلی قدرت حاضر بودند به هموطنان‌شان خیانت کرده و رگبار گلوله‌ها را روی مردمی بگیرند که از نژاد خودشان بودند. پشت پرده فاجعه خونین «هفده شهریور» قطاری از مقامات داخلی و امریکایی صف کشیدند. به همین مناسبت فقط تعدادی از مقامات داخلی آن زمان را در این مطلب آورده و از سهم‌شان در رقم خوردن این فاجعه می‌گوئیم:

- جمشید آموزگار:

جرقه وقوع حادثه ۱۷ شهریور با مجموعه‌ای از حوادث، از جمله آتش‌سوزی سینما رکس آبادان آغاز شد. این حادثه دولت جمشید آموزگار را که به دولت فضای باز سیاسی شهرت داشت، وادار به استعفا کرد.

- جعفر شریف امامی:

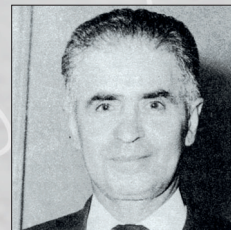
پس از استعفای آموزگار، شاه از مهندس جعفر شریف امامی، رئیس مجلس سنا که روحانی‌زاده بود و به داشتن گرایش‌های استقلال‌طلبانه شهرت داشت، خواست تا دولت تشکیل بدهد و پذیرفت که خود در امور دولت دخالت نکند. از اولین نتایج روی کار آمدن شریف امامی، مشخص شدن ضعف شدید حکومت بود. در آخرین ساعات روز پنج‌شنبه، ۱۶ شهریور ۵۷، جلسه هیئت دولت برای بررسی نحوه مقابله با بی‌نظمی‌ها تشکیل شد و در حالی که تعدادی از وزیران اعلام حکومت نظامی را تنها زمینه‌ای برای تشدید خشونت می‌دانستند و با آن مخالف بودند، با اصرار نظامیان حاضر در جلسه، حکومت نظامی در یازده شهر به اجرا درآمد.

- ارتشبد غلامعلی اویسی فرماندار نظامی تهران

فرمانده حکومت نظامی، ارتشبد غلامعلی اویسی شد که به قاطعیت شهره بود و عملاً به عنوان هماهنگ کننده مقررات در همه شهرها شناخته شد. وی خبر حکومت نظامی را از طریق رادیوی تهران اعلام کرد؛ اما خبر آن به طور کامل در جامعه منتشر نشده بود و بسیاری از مردمی که آن روز از میدان ژاله می گذشتند، اساساً بی خبر بودند که هرگونه گردهمایی ممنوع بوده و ارتش دستور دارد به اجتماعات مردم شلیک کند.

- شاپور بختیار

بختیار نفر دوم جبهه ملی - شاخص ترین گروه سیاسی مخالف قدرت مطلقه شاه - عصر روز ۱۷ شهریور در مصاحبه‌ای با خبرگزاری آسوشیتدپرس، این روز را روز «گل و گریه» نامید و گفت دیگر امکان آشتی بین مردم و این نظام وجود ندارد. سه ماه بعد وی تنها شخص از جبهه مخالفان بود که حاضر شد پیشنهادهای شاه را برای تشکیل یک دولت مستقل پاسخ دهد و آخرین نخست وزیر دوران پادشاهی محمدرضا شود.

- سپهبد ناصر مقدم:

چند روز پس از ۱۷ شهریور، سپهبد ناصر مقدم، آخرین رئیس ساواک که با اجازه شاه مذاکرات با گروه‌های مخالف و در برخی اوقات آماده کردن آن‌ها را برای ملاقات با شاه انجام می داد در گفتگویی با دکتر برئی - فرستاده دولت آمریکا - شرایط را خطرناک توصیف کرد و به آمریکایی‌ها هشدار داد که باید از شاه حمایت کنند، وگرنه منافعشان را از دست می دهند. او در عین حال اطمینان داد که شاه، دیگر قصد ندارد حکومت کند؛ بلکه می خواهد سلطنت کند، سخنی که در آن شرایط هیچ کس حتی متحدان آمریکایی شاه باور نمی کردند.

